

Warszawa, dnia 14 września 2010 r.

RPO-650843-VII-7016/7020/10/KM

Informacja

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Izbie Wytrzeźwień w Legnicy (wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 27 sierpnia 2010 r., o godz. 8³⁰, do Izby Wytrzeźwień w Legnicy, przy ul. Jaworzyńskiej 153 (zwanej dalej Izba), udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego. W wizytacji wzięła również udział przedstawicielka Zespołu Terenowego Biura Rzecznika Praw Obywatelskich we Wrocławiu. Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób doprowadzonych do wytrzeźwienia, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji:

- przeprowadzono rozmowę na temat funkcjonowania placówki z Dyrektorem Izby;
- przeprowadzono ogląd wszystkich pomieszczeń Izby;
- w oparciu o przygotowany wcześniej kwestionariusz, przeprowadzono na osobności rozmowę z mężczyzną, który został zwolniony z Izby podczas wizytacji;
- zapoznano się z prowadzoną w Izbie dokumentacją.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Izby Wytrzeźwień w Legnicy oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

2. Charakterystyka Izby.

Izba usytuowana jest w wolnostojącym, piętrowym budynku, który przeznaczono wyłącznie na jej potrzeby.

Do Izby przyjmowani są do wytrzeźwienia mężczyźni i kobiety z terenu powiatu legnickiego oraz gmin, które podpisały umowy z Izbą o świadczenie tego rodzaju usług.

Pojemność Izby wynosi obecnie 24 miejsca. Osoby nietrzeźwe umieszczane są w 7 salach. W Izbie zostały wyznaczone sale dla kobiet i małoletnich. Z informacji uzyskanych w czasie wizytacji wynika jednak, że gdy nie przebywa w Izbie żaden małoletni ani kobieta, a jest taka potrzeba, w pomieszczeniach tych umieszcza się dorosłych mężczyzn. Wyodrębniono też salę, w której umieszcza się osoby zaniedbane pod względem higienicznym, głównie bezdomne.

Pobyt pacjenta w Izbie jest rejestrowany za pomocą kamer.

Opieka nad przebywającymi w placówce osobami zorganizowana jest w systemie dwuzmianowym. W skład zmiany wchodzi dwóch opiekunów, depozytariusz pełniący funkcję kierownika zmiany oraz lekarz. Na każdej zmianie pracuje kobieta, co zapewnia wykonywanie czynności higieniczno-sanitarnych wobec umieszczonych w Izbie kobiet przez osobę tej samej płci.

Dyżur lekarski pełniony jest całodobowo. Izba nie ma problemu z obsadą lekarską. Przy przyjęciu do Izby każdemu pacjentowi wykonuje się badanie na zawartość alkoholu w organizmie za pomocą alkomatu.

Opłata za pobyt w Izbie wynosi 250 zł. Jeżeli osoba umieszczona posiada przy sobie pieniądze, dokonuje się potrącenia należności za pobyt. Ściągalność opłat od pacjentów szacuje się na ok. 46%.

Izba podejmuje działania mające na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi i jego skutkom. Dyżurujący lekarz udziela porad i informacji osobom uzależnionym od alkoholu. Ponadto, w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w Izbie działa Punkt Konsultacyjny. Dwa razy w tygodniu

dyżuruje terapeuta, który przeprowadza z pacjentami rozmowy motywujące do zmiany postawy.

Na podstawie porozumienia z Prezydentem Miasta Legnicy, w okresie zimowym, do Izby mogą zgłaszać się trzeźwe osoby bezdomne w celu przenocowania.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd całej placówki oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż na pierwszym piętrze budynku, obok pomieszczeń administracyjnych, wydzielono 3 sale noclegowe dla: mężczyzn, kobiet i osób do lat 18 (odpowiednio 4, 3 i 1 – osobowe). Na parterze Izby zorganizowano: 2 sale dla mężczyzn (7, 6 - osobowe), 1-osobowe pomieszczenie dla osób, których zachowanie stwarza poważne zagrożenie dla ich zdrowia lub życia albo zdrowia lub życia innych osób przebywających w Izbie, izolatkę przeznaczoną dla nietrzeźwych zaniedbanych higienicznie, łazienkę z toaletą, ambulatorium lekarskie, stanowisko dowodzenia, dyżurkę dla opiekunów, wydzielone miejsce przeznaczone do przebierania oraz pomieszczenia gospodarczo – techniczne i pomocnicze.

Sale dla osób zatrzymanych wyposażone zostały w jednakowy sposób. W każdej znajdują się łóżka z materacami pokrytymi tworzywem nieprzepuszczającym wody i łatwo zmywalnym. Ściany pomieszczeń zostały pomalowane farbą olejną. Są one czyste, bez uszkodzeń. Według uzyskanych informacji, każdego roku odmalowywane są ściany wszystkich sal sypialnianych. W pokojach zamontowano uchylne okna. W dniu wizytacji temperatura pomieszczeń była właściwa.

Jednoosobowe pomieszczenie dla osób, których zachowanie stwarza poważne zagrożenie dla ich zdrowia lub życia albo zdrowia lub życia innych osób przebywających w Izbie wyposażone jest adekwatnie do pozostałych sal sypialnych. W przypadku pełnego obłożenia miejsc w Izbie, w sali tej umieszcza się nietrzeźwych mężczyzn.

Ponadto, przymus bezpośredni stosowany jest, w razie potrzeby, w salach ogólnych. Każde łóżko wyposażone zostało w uchwyty służące unieruchomieniu pacjenta.

Sala, w której umieszcza się osoby zaniedbane pod względem higienicznym, tzw. izolatka higieniczna, w dniu wizytacji była ona remontowana.

Izba dysponuje zapasem odzieży otrzymywanej od PCK oraz ze zbiorów przeprowadzanych w Urzędzie Miasta. Odzież ta wydawana jest zatrzymanym zaniedbanym higienicznie, głównie osobom bezdomnym, przy zwolnieniu z Izby. Udzielane są im również podstawowe świadczenia higieniczno – sanitarne.

Każdy z pokoi wyposażony jest w przycisk instalacji przyzywowej, umożliwiający w razie potrzeby wezwanie pracownika Izby.

Na uwagę zasługuje dbanie personelu Izby o to, aby w każdej sali, na łóżkach znajdowały się: koc, poduszka i prześcieradło – co oznacza, że każdej osobie zatrzymanej, bez względu na jej stan higieniczny, zapewnione są właściwe warunki. Ponadto, każdy pacjent na czas pobytu w Izbie, otrzymuje odzież zastępczą: piżamę, szlafrok i klapki.

Do dyspozycji osób doprowadzonych do wytrzeźwienia pozostaje jedna łazienka, wspólna dla kobiet i mężczyzn wyposażona w pisuar, kabinę w-c oraz jeden prysznic. W dniu wizytacji było w niej czysto.

Ambulatorium jest niewielkim, estetycznie urządzonym pokojem, w którym znajduje się kozetka i biurko. Mieści się ono obok dyżurki i jest w pełni wyposażone w potrzebny sprzęt i leki.

W Izbie wyodrębniony jest magazyn przeznaczony do przechowywania czystej i brudnej bielizny pościelowej, środków czyszczących i dezynfekujących. Ponadto, wydzielono w niej przebieralnię, której organizacja zapewnia poczucie intymności osobie z niej korzystającej.

Rzeczy cenne, które pacjent posiada przy sobie, są rejestrowane i przechowywane w workach depozytowych, w szafie pancерnej. Ubrania przechowuje się w szafie zamykanej na klucz.

W trakcie pobytu w Izbie nietrzeźwi otrzymują do picia kawę lub wodę. Napoje wydawane są w plastikowych butelkach.

Izba Wytrzeźwień nie posiada sali dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Jednakże na jej wyposażeniu znajduje się wózek inwalidzki, który ułatwia obsługę pacjenta niepełnosprawnego.

4. Rozmowy przeprowadzone z zatrzymanymi.

W ramach wizytacji przeprowadzono rozmowę ze zwalnianym z Izby mężczyzną. Rozmowa według kwestionariusza odbywała się w cztery oczy, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez pacjenta placówki.

Rozmówca został doprowadzony do Izby przez Policję. Stwierdził, iż przyczyną doprowadzenia była odmowa podania danych osobowych. Jak wynika z informacji zawartych w dokumentacji Izby, mężczyzna odmówił podania danych osobowych patrolowi Policji i wszczął awanturę, używał słów wulgarnych i zachowywał się agresywnie w miejscu publicznym (stacja paliw) wobec funkcjonariuszy Policji.

Ankietowany zgłosił uwagi co do sposobu zatrzymania twierdząc, że został uderzony w twarz, przewrócony na ziemię i założono mu kajdanki na ręce trzymane z tyłu. Przedstawiciele Rzecznika podczas rozmowy zauważyli widoczne na jego twarzy zadrapania i opuchnięcia, które zdaniem respondenta były efektem uderzenia go przez policjanta. Ponadto, w karcie pobytu lekarz Izby oceniając, o godzinie 8²⁸, stan zdrowia i zachowania pacjenta odnotował „pacjent zgłasza bolesność prawego łuku brwiowego, oglądałam, stwierdza się obrzęk, zaczerwienienie i otarcie naskórka prawego łuku”. Skarżący jednak odmówił wniesienia oficjalnej skargi pracownikom BRPO do protokołu w sprawie sposobu zatrzymania.

Wobec rozmówcy zastosowano przymus bezpośredni w postaci unieruchomienia. Jako przyczynę zapięcia w pasy podał odmowę rozebrania się (rozwińcie problemu w punkcie 4 Informacji). Ponadto, mężczyzna twierdził, iż po zakończeniu stosowania przymusu bezpośredniego nie został zbadany przez lekarza.

Warunki bytowe Izby zostały dobrze ocenione. Pacjent wskazał, że otrzymał odzież zastępczą oraz napoje gaszące pragnienie. Twierdził, iż personel Izby

kilkakrotnie w ciągu nocy kontrolował, co się dzieje w sali. Nie miał on również uwag co do możliwości utrzymania higieny osobistej.

Nie odnotowano również zarzutów w zakresie prawidłowości postępowania z depozytem. Ankietowany stwierdził jednak, że nie pozostawiono mu środków pieniężnych na przejazd środkami transportu publicznego do miejsca zamieszkania. Według wyjaśnień Dyrektora, praktyka taka ma miejsce zawsze gdy pacjent mieszka na terenie miasta Legnica.

Mężczyzna nie zgłaszał uwag co do momentu zwolnienia. Stan nietrzeźwości zbadany został przy użyciu alkometru, za zgodą ankietowanego.

Rozmówca został poinformowany pisemnie o możliwości złożenia zażalenia na zasadność i legalność doprowadzenia do izby wytrzeźwień.

5. Wnioski.

Z ustaleń poczynionych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że Izba Wytrzeźwień w Legnicy właściwie realizuje zadania nałożone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz. U Nr 20, poz. 192 ze zm.).

Po dokonaniu oglądu pomieszczeń Izby, przeanalizowaniu dokumentacji zebranej podczas wizytacji oraz wysłuchaniu Dyrektora Izby stwierdzono, że w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących osobom umieszczanym w Izbie należy:

1. stosować przymus bezpośredni wyłącznie wobec osób, o których mowa w art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473),
2. kontrolować stan fizyczny osoby unieruchomionej, nie rzadziej niż co 15 minut,
3. precyzyjnie wypełniać karty ewidencji, w zakresie stosowania przymusu

bezpośredniego,

4. sporządzić Regulamin Izby Wytrzeźwień w Legnicy, przeznaczony dla osób w niej umieszczanych oraz zamieścić go w dostępnym i widocznym dla pacjentów miejscu,
5. zakupić, w miarę możliwości, urządzenie umożliwiające zapis obrazu z monitoringu sal na nośniki wymienne,
6. osobie zwalnianej z Izby pozostawiać z depozytu kwotę pieniężną niezbędną do opłacenia kosztów przejazdu środkiem publicznego transportu do miejsca zamieszkania, zgodnie z § 16 ust. 2 wyżej wymienionego rozporządzenia,
7. zapewnić pacjentom izby oddzielne toalety dla kobiet i mężczyzn oraz oddzielne prysznice dla kobiet i mężczyzn, zgodnie z § 20 ust. 1 pkt. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2004 r., Nr 20, poz. 192),
8. uaktualnić Regulamin Organizacyjny Izby Wytrzeźwień w Legnicy, w zakresie wskazanym w punkcie 4 Informacji.

Odnosząc się do przedstawionych rekomendacji Dyrektor Izby Wytrzeźwień w Legnicy poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że wszystkie wnioski zawarte w Informacji zostały przeanalizowane z pracownikami placówki i wdrożone. Ponadto, podjęto czynności mające na celu zabezpieczenie środków finansowych na przeprowadzenie stosownego remontu placówki.